

סמסטר א' תשע"ח
סמינר: "המלחמה הגדולה" 1914-2018—מלחמת העולם הראשונה, מודרניות וזיכרון

פרופ' בילי מלמן

שעות קבלה: יום ה', 14:00 – 15:30, גילמן חדר 192
פקס: 03-6996272
דוא"ל-בילי מלמן: bmelman@post.tau.ac.il
עודד פוירשטיין: odedfire@gmail.com
בילי מלמן דף הבית: www.tau.ac.il/humanities/faculty/bmelman

תיאור הסמינר:

מלחמת העולם הראשונה, 'המלחמה הגדולה', היא האירוע הגלובלי המכונן. כמלחמה הטוטאלית הראשונה היא הטביעה את חותמה על מיליונים באירופה ובטריטוריות הקולוניאליות שלה. המלחמה היוותה מודל של מלחמות המאה ה-20 וצומת מרכזי בהיסטוריה העולמית, עיצבה התנסויות מודרניות והשפיעה על אופני הייצוג, הזיכרון וההנצחה שאנו מכנים 'מודרניים'. מפגשם של מיליונים עם מוות בממדים חסרי תקדים וטכנולוגיות חדשות של הרס, גרם או האץ שינויים במדינה, בחברה ובכלכלה, ברקמת היחסים בין מעמדות חברתיים שונים ובין נשים לגברים. המלחמה עוררה בחינה עצמית בקרב יחידים ובקרב קבוצות, והביאה להגדרה מחדש של זהויות קולקטיביות ביחס למושג, לתופעות ולהתנסויות שאנו מכנים 'מודרניים'.

הסמינר מציג בפניכם מגוון של מגמות – ובהן מגמות עכשוויות ומאתגרות – בהיסטוריה של המלחמה ושל מלחמות טוטאליות וגלובליות, ואת האפשרויות שעומדות בפניכם כשאתם לומדים את המלחמות הללו, דנים בהן וכותבים עליהן. בסמינר נבחן את ההתנסות במוות מסוג חדש בחזית, שבה התפתחו צורות חדשות של לוחמה והרס, ובעורף, על יחידים ועל קבוצות ואת ייצוגי ההתנסות הללו בתרבות. נתוודע לאוטוביוגרפיות ומכתבים של קצינים, חיילים ואחיות צבאיות; נבדוק את השפעות המלחמה על חיי היומיום – החל בדיאטה היומית בבירות המערביות וכלה בתחום יחסי העבודה והפנאי. נבחן את מערכות הקשרים בין מדינות לפרטים ואת הקשרים הנרקמים בין אומות ליחידים. חלק מהסמינר יוקדש לזיכרון המלחמה ועיצוביו עד לימינו: לפולחני המוות ובמיוחד החייל האלמוני, לצורות ופרקטיקות של אבל והנצחה, לעיצוב הזיכרון על-ידי תעמולה, במוזיאונים ובבתי קברות, ובאומנויות (ובהן הקולנוע).

בסמינר נעשה שימוש בקשת רחבה במיוחד של מקורות: אוטוביוגרפיות ועדויות שבעל-פה; מקורות 'רשמיים' של המדינה; סטטיסטיקה; עיתונות; פמפלטים וכרזות תעמולה; ספרות יפה; מוסיקה פופולארית וגבוהה; האמנויות הפלסטיות והקולנוע וגם ממצאים ארכיאולוגיים מהמלחמה (בשדות הקרב עצמם).

תוכנית הדיונים

1. 26.10.2017

מבוא: 'המלחמה הגדולה', מלחמה טוטאלית, מודרניות, וזיכרון: מושגי יסוד, הגדרות, ומחלוקות

I. מוות מסוג חדש: התנסויות, ייצוגים וזיכרון

2. 2.11.2017

מפגשים חדשים עם המוות: הגיאוגרפיה והדמוגרפיה של המוות והאלימות ב"חזית המערבית" (Western Front), חזיתות אימפריאליות וב"חזית הבית" (Home Front)

3. 9.11.2017

חווית מוות מודרנית ועיצובה בזיכרון, חלק א': רוברט גרייבס, 'שלום ולא להתראות', ורה בריטן (Britten), עדות נעורים (1929, 1931)

4. 16.11.2017

חווית מוות מודרנית ועיצובה בזיכרון, חלק ב': אלימות יפה? לואי-פרדיננד סלין (Celine), מסע אל קצה הלילה ואריק מריה רמארק (Remarque), במערב אין כל חדש (1929 – 1931)

II. "חזית הבית"-התנסות וזיכרון: היסטוריה של האזרחות וההתנסות של אזרחים

בעידן המלחמה המודרנית הטוטאלית

5. 23.11.2017

ערי בירה במלחמה: לחיות, למות, לאכול ולעבוד בלונדון, פריס וברלין – היסטוריה השוואתית של העורף בשלוש ערי בירה מודרניות (מומלץ להתחלק לשלוש קבוצות; כל קבוצה תתמקד בבירה אחת).

6. 30.11.2017

דם, אומה, ומולדת מדומיינת: לאומיות במלחמה – דבלין, חג פסחא 1916 ואירלנד המודרנית

7.12.2017 7

להביט במלחמה מהשוליים—המלחמה במזרח התיכון וכינונו מחדש: מבט על המלחמה מדמשק, או מעזה או מירושלים

14.12.2017 8

המלחמה—מיילדת של מדינה מסוג חדש? גיוס כללי, מדינות ואזרחים לאחר 1914- ניסויים והתנסויות במדינה בשעת חירום ולאחריה

21.12.2017 9

המגדר של המלחמה: גברים חדשים, חיילים חדשים ונשים חדשות?

28.12.2017 10

'האונס של בלגיה', 'האונס של ארמניה': תעמולת המלחמה, עיתונות וייצור "זוועות" המלחמה לאחר 1915 –המקרים של כיבוש בלגיה ורצח הארמנים

4.1.2017 11

מלחמה, מחלה, גוף ונפש :

'הלם קרב', גבריות, והחברה שלאחר 'המלחמה הגדולה'—טראומה, תרפיה, וזיכרון

III. אבל, זיכרון, הנצחה ומודרניות

11.1.2018 12

זיכרון 'רשמי' ואבל פרטי: פולחני מתי המלחמה במאות העשרים והעשרים ואחת וקהילות אבלים- בריטניה, צרפת וגרמניה

18.1.2018 13

זיכרון המלחמה בתרבות עממית במאות ה-20 וה-21

לבחירתכם: להסריט מלחמה תרבות הקולנוע, זיכרון והמלחמה הגדולה (ראו את הפילמוגרפיה באתר הקורס).

או: רקוויאם: מלחמה במוסיקה